

Theater als film, film als theater

1 maart 2001

Auteur: [Jan Staes](#)

Volume: [30](#)

Nummer: [4](#)

Pagina's: 23-34

Documenten

- [vonk_jrg30_074.pdf](#)

theater als film film als theater jan staes met de invoering van de eindtermen muzische vorming in het basisonderwijs worden leerlingen tot hun 12 jaar al geconfronteerd met theater of zoals het in de eindtermen staat drama naast zelf spelen vormt kijken naar en spreken over theater of toneel ik maak in dit artikel geen onderscheid tussen beide een wezenlijk onderdeel van de taal het zou in deze optiek dan ook vreemd zijn om aan een leerling van 15-16 het bestaan van theater voor hun leeftijd te ontkennen net zoals bij lezen het woord ontleding kan worden gebruikt geldt immers hetzelfde voor theater willen we leerlingen stimuleren om actief aan cultuur te participeren kunnen we niet naast dit medium heen overzien biedt het behandelen gericht op historische achtergrond of gronden van theater als tekstvorm die analyse overigens een onderdeel uit de eindtermen kerndoelen volgende tekst is een mogelijke methode nederlands in de tweede om leerlingen in een aantal lessen vergraad secundair ook de trouw te maken met mogelijkheid in te gaan op vormelijke en theater vertrekende theater en film inhoudelijke aspecten die bij andere literaire teksten vanuit een klassiek en voor 15-16jarige teksten worden aangeleerd en voor leerlingen bekend behandelen is in deze toe te passen op een voor velen nieuw verhaal romeo en julia theater richt zich bij deze julia en de theater hoofdzaak laten leeftijd dus op het ver en herkennen van tekst als tekstsoort ervaren bewust een theatertekst waar aan de hand van een maken en is nog bij heel wat verwijzen klassiek opgebouwd niet gericht op net zoals bij lezen geen naar en vaardig literair systeem onder historische achter het woord ontleding uit het literaire vinden leerlingen zelf grond of grondige lezing kan worden ontledingssysteem hoe een theatertekst is analyse gebruikt geldt men vanuit deze vaar opgebouwd en welke hetzelfde voor digheid leren leerlingen vormelijke en talige ver theater willen zelf een tekst herschillen er bijvoorbeeld zijn tussen een we leerlingen schrijven in monoloog theatertekst en een roman op basis van stimuleren om of dialoogvorm waarbij deze tekst worden vervolgens een aantal actief aan cultuur ook uitvoerig aandacht theatercodes aangebracht waarbij ook ver te participeren wordt besteed aan wezen wordt naar film het zou immers het taalgebruik vanuit vreemd zijn om in een mediale maatschappij kunnen we niet deze ervaring worden pijn waarin theaterteksten de laatste jaren naast dit medium pas de basistheater en weer gretig verfilmd worden dit

medium uit heen film codes aangeraakt de weg te gaan in de methode verwijs ik theater en film voor dan ook regelmatig naar fragmenten uit ver 1 5 1 6 jarigen behandelen is in hoofdzaak filmde werken de meeste films zijn courant laten ervaren bewustmaken en is nog niet verkrijgbaar in elke videotheek bovendien maart april 2001 nummer 4 30 jaargang vat kan de lessenreeks ook worden gegeven nauw aansluit bij de verschillende literaire zonder gebruik te maken van de aangehaal genres die in de tweede graad aan bod de fragmenten komen en omdat dit de meest veilige manier van werken is voor zowel leerling als doelen die in de lessenreeks aan bod leerkracht in tegenstelling bijvoorbeeld tot komen zijn het benaderen van theater vanuit klank wat het verschil is tussen een theater stem een eerste stap bestaat erin om leer tekst en een fictionele tekst lingen inzicht te geven in de eigenheid van wat de kenmerken van een theatertekst de theatertekst de regieaanwijzingen lay zijn out dialoogvorm ontbreken van beschrij wat de kenmerken van theater zijn vingen en dergelijke dit onderzoek gebeurt wat de codes verschillen zijn van tus aan de hand van een fictionele tekst een sen theater en film bewerking van romeo en julia door ed hoe je een theatertekst kunt brengen franck tekstfragment 1 en de gelijknamige theatertekst van shakespeare vertaald door gerrit komrij tekstfragment 2 kenmerken van de bedoeling is aan de hand van een boek fragment leerlingen zelf te laten ontdekken theatertekst wat het inhoudelijke maar ook vooral vor melijke verschil is tussen een romanfrag theater kun je vanuit verschillende aspecten ment en een theatertekst ze komen zelf tot benaderen vanuit vormgeving vanuit spel een tekstsoort gelijkend op een theater vanuit tekst in deze methode opteer ik om tekst vanuit een praktische benadering te vertrekken vanuit de tekst omdat dit tekstfragment 1 romeo en benvolio in de grijze ochtendnevels verliet benvolio met stevige stap verona hij hield van een vroege wandeling als het eerste licht over de velden buiten de stadsmuren kwam aansluipen hij keek naar het grauwe water van de adige naar de verspreide hutten en de adembenemende landerijen en knikte de geboorte van de zonnige dag zou weer schitterend zijn toen hij het wilde vijgenbosje ten westen van de stad bereikte zag hij een gedaante wegglijpen in dicht struikgewas hij dacht een paars jasje met opgebolde mouwen te herkennen romeo riep hij ben jij het romeo met gebogen hoofd kwam de zoon van graaf montecchi tevoorschijn wat doe jij hier zo vroeg neef vroeg benvolio jij hebt toch altijd een gezonde slaap je komt vast niet naar het gefluit van vogels luisteren nee zei romeo ik luister naar het slaan van mijn onrustig hart zijn stem was donker en melodi eus hij was teer gebouwd met toch vriendelijke volle schouders voor een zestien jarige zijn gezicht was fijnbesneden en haast mannelijk maar de krullende wimpers boven zijn blauwe ogen geven er iets zachts aan een onrustig hart waarom wat zoek je zo vroeg in de velden romeo zuchtte ik wil mijn tranen mengen met de dauw ik wil alleen zijn alleen met mijn gevoelens dat kan alleen betekenen dat je weer verliefd bent jachtte benvolio vol sympathie keek hij naar zijn twee jaar mit 30e jaargang nummer 4 maart april 2001 jongere neef dit was al zijn derde verliefdheid in korte tijd hij deed er altijd zo melodramatisch over dat je moest glimlachen wie is de gelukkige rosalinde en ik ben de ongelukkige waarom wil het niet lukken ze kijkt niet naar me om zei romeo de god van de liefde is een tiran het ene ogenblik ben ik in het paradijs het

andere in de woestijn soms zit ik vol helder vuur soms vol duistere rook benvolio kon een lach nauwelijks onderdrukken als hij verliefd was sprak romeo meestal in de hoofse taal van de ridderromans die hij zo graag las benvolio volgde de vlucht van de vroege torenvalk en dacht diep na hij kende rosalinde een mooi meisje zonder inhoud nee romeo kon niet door de verpakking heen kijken hij was aan het rijpen voor de liefde maar bleef voorlopig steken in kalverliefde hij meende verliefd te zijn op een meisje maar was eigenlijk verliefd op de roes van verliefdheid en op zijn eigen droefgeestigheid die hij als een kasplantje koos terde maar hij moest erdoorheen het zou zijn hart klaarmaken voor de echte liefde rosalinde was eigenlijk een schim een alibi om weke en strelende gevoelens op te wekken ooit zou ze vervangen worden door een meisje van vlees en bloed en dan zouden de vonken eraf vliegen daar was benvolio zeker van zelf had hij die weg al afgelegd een droevig mooie weg vol onrust opwinding vage verlangens en drome rige hunkering de onvermijdelijke weg tegelijk vol schittering en schaduw ze heeft het harnas van kuisheid aangetrokken zei romeo somber ik kan haar met geen pijl raken ze is ongevoelig voor mijn mooiste woorden ik ben levend dood hij plukte een grasspriet en begon erop te kauwen vergeet gewoon aan haar te denken zei benvolio terwijl hij zijn neef een plaagstoot gaf dan moet je me eerst leren hoe ik kan vergeten te denken geef je ogen de kost neef die vinden vanzelf wel andere mooie kippetjes mijn ogen ik ben al dagen blind nu kon benvolio zijn lach niet meer inhouden kijk om je heen romeo de wereld is groter dan jezelf de natuur heelt alle wonden wist je dat uit franck 1997 tekstvragen 1 welke twee personages spelen de hoofdrol in dit fragment beschrijf ze beiden in uiterlijk in karakter 2 waar speelt het verhaal zich af hoe ziet de omgeving eruit 3 wanneer speelt het verhaal zich af waaruit leid je dit af 4 vat in enkele zinnen samen waarover het fragment gaat 5 je moet deze tekst samen met je buur voorbrengen accentueer in de tekst romeo's woorden in een kleur benvolio's woorden in een andere 6 hoe zou je deze zinnen uitschrijven zodat je ze makkelijk als spiekbrief kunt gebruiken wanneer je de tekst moet voorbrengen 7 twee andere leerlingen moeten dezelfde tekst voorbrengen hoe ga je de zinnen dan noteren 8 wanneer deze twee andere leerlingen de personages en de omgeving beschrijven zal hun beschrijving dan dezelfde zijn als de jouwe waaraan ligt dit maart april 2001 nummer 4 30 jaargang via de vragen opdrachten wordt eerst ingetie van een theatertekst een ander aspect gaan op de inhoud en de sfeer van de tekst vormt de directheid en de lay out van een belangrijk hierbij is dat de leerlingen vanuit theatertekst alle zinnen worden in spreek hun eigen interpretatie gaten in de tekst taal onder elkaar weergegeven in vraag 5 7 ieren opvullen vraag 1 4 in dit fragment komen de leerlingen zelf tot een eigen tekst staan wel erg veel beschrijvingen maar vorm die meestal dicht bij de theatertekst wordt niet alles beschreven toch kan dit licht en die naast de eigenheid ook de functie worden ingevuld interpretatie verbeelding tionaliteit van deze tekstvorm benadrukt ding en inleving staan door het ontbreken ook hier is her interpretatie belangrijk van beschrijvingen centraal bij de interpretatie vraag 8 tekstfragment 2 romeo en julia einde van het eerste bedrijf eerste toneel zelfde dialoog tussen romeo en benvolio als in tekstfragment 1 benvolio en romeo op benvolio goedemorgen romeo is de dag zo jong benvolio net negen uur romeo ai droeve tijd lijkt lang

was dat mijn vader die zo snel verdween benvolio jazeker welk verdriet rekt romeo s tijd romeo dat ik datgene wat hem korten zou niet heb benvolio verliefd romeo verstoken benvolio van liefde romeo verstoken van de gunst van mijn be- minde benvolio helaas al schijnt de liefde aangenaam in de ervaring is zij cru en ti- ranniek romeo helaas al heeft de liefde een blinddoek voor geen pad of zonder ogen kruipt ze erdoor waar eten we oei oei dat ging tekeer hier vertel maar niet ik heb het al gehoord hier raast de haat maar luider raast de liefde 0 ruziende liefde tere haat 0 iets dat is uit niets dat wat ontstaat maar zweven imposante nietigheid misvormde chaos van volmaakte vormen 0 loden veer koud vuur zieke gezondheid slaap zonder rust die niet is wat ze is dat is de liefde die ik voel en die ik mis ben- volio lacht je lacht me uit vii 30e jaargang nummer 4 maart april 2001 benvolio nee ik kan wel huilen romeo hemel waarom benvolio om jouw betrokken hemel ver- tel me zonder gekheid wie bemin je romeo kan ik dat zeggen zonder gek te wor- den benvolio doe niet zo gek zeg het zonder gekheid romeo stel aan een zieke een beroerde vraag of aan een dwaas een gekke het is teveel goed zonder gekheid ik bemin een vrouw benvolio dan zat ik er niet naast romeo een goede schutter en zij is mooi de vrouw die ik bemin benvolio het mooiste wild neef wordt eerst ges- choten romeo nu schiet je mis zij wil voor amors pijl geen doelwit zijn doet als dia- na koel en op het pantser van haar kuise harnas ketst al wat cupido bekokstooft af ze laat zich niet door liefdesbenen vellen door indiscrete blikken attaqueren geen goud der heiligen verleidt ontdooit haar ze is rijk aan schoonheid maar ook arm want als ze sterft is al haar rijkdom weg benvolio ze heeft zichzelf verslingerd aan de kuisheid romeo jawel die zuinigheid verspilt fortuinen door schoonheid die zo drastisch wordt gedood verkommeren ook zij die na ons komen mooi als zij is zou het te mooi zijn als zij door mijn helse pijn de hemel won zij zwoer de liefde af en door die eed ben ik een dode die zijn levend leed klaagt benvolio geloof me neef vergeet aan haar te denken romeo leer mij dan eerst het denken te vergeten ben- volio door goed je ogen de kost te geven kijk naar het moois dat er nog meer is uit shakespeare vertaling gerrit komrij 1997 tekstvragen 1 vergelijk deze tekst met de dialogen uit de vorige tekst zijn er grote verschillen 2 tussen de dialogen staat tekst schuin gedrukt wat is hiervan het nut wordt deze tekst ook voorgelezen 3 hoe kun je in een toneeltekst beschrijvingen aangeven hoe kan het publiek deze beschrijvingen te weten komen maart april 2001 nummer 4 30 jaargang a 23 a 4 benoem een aantal belangrijke verschillen tussen een fictionele tekst en een toneel tekst aan de hand van de vergelijking tussen de tekstinterpretatie leerlin- gentekst en de theatertekst van romeo en julia tekstfragment 2 wordt ver net zoals in een roman wordt de inhoud van der ingegaan op de eigenschappen ken een theatertekst steeds door een lezer merken van een theatertekst via de vragen regisseur acteur geïnterpreteerd de ope komen de leerlingen tot een aantal verdere ningsscene uit romeo en julia kan dit dui basisinzichten gebruik van di- recte taal delijk maken tekstfragment 3 directe rede lay out regieaanwijzingen tek- stinformatie en spelinformatie tekstfragment 3 romeo en julia eerste bedrijf eerste toneel proloog koor bij twee families nobel en gezeten verona is ons glanzend schouwtoneel barst nieuw geweld los uit een oude vete en burgers vliegen burg- ers naar de keel uit bloeddoordrenkte lendenen creeren de kampen twee geliefden

die misleid door lot en sterren jammerlijk kreperen hun dood begraaft de ouderlijke strijd de loop van hun ten dode opgeschreven romance van rancune die moest duren tot kinderen betaalden met hun leven toont ons toneel u nu een aantal uren schenk ons uw aandacht valt er iets te laken we zullen het proberen goed te maken koor af eerste toneel samson en gregorio van de capuletti partij op met zwaard en schild samson gregorio we laten niet op onze kop zitten grecoxio nee we hebben al neten genoeg samson mijn kop jeukt niet mijn handen jeuken ik zal ze de strop van hun nr it 30e jaargang nummer 4 maart april 2001 11u cva y ix leven bezorgen gregorio hou jij je kop maar uit de strop zolang het nog jeukt samson als ik zo n neet zie raak ik buiten mezelf gregorio maar buiten jezelf zie je er niet veel samson door zo n netehond van de montecchi raak ik buiten mezelf gregorio als je buiten jezelf raakt ben je je kop kwijt en dapper zijn bete kent de kop erbij houden dus dan ben je je kop en die neet kwijt samson bij zo n netehond hou ik mijn kop er wel bij elke reu of teef van de montecchi zal er tegenaan lopen als tegen een muur gregorio dan ben je maar een zwak geval want alleen zwakkelingen hebben zo n muur voor hun kop samson niet zo n zwak geval of ik ram er de vrouwen mee tegen de muur die heten niet voor niets de zwakste vaten er is een muur waar je de kerels van montecchi tegenaan ramt en een muur waartegen je hun meiden ramt gregorio het is oorlog tussen de heren en ons hun knechten samson wat doet het er toe zolang ik nog overeind sta en ik heb als een beest gevochten met de mannen zal ik me als een heer gedragen bij de meiden de mannen sabel ik neer en de meiden geef ik de genadestoot gregorio voelt dat anders aan samson het ligt er maar aan waar je gevoel zit gewoon je kop erbij hou den gregorio aha ik voel de kneep samson ik vul de kneep iedereen weet wat voor vlees ik in de kuip heb gregorio gelukkig maar dat het geen vis is lastig zo n stokvis hee trek je andere zwaard daar komen er een paar van de montecchi twee andere bedienden abraham en baltazar op uit shakespeare vertaling gerrit komrij 1997 laat de tekst eerst in stilte lezen tekstvragen 1 wat is de functie van de proloog ken je in andere media gelijkaardige vormen filmtrailer flaptekst 2 wat is de relatie tussen gregorio en samson hoe merk je dat de twee vrienden zijn 3 waarover hebben gregorio en samson het 4 is dit een alledaags modern gesprek tussen twee vrienden 5 hoe zou je deze tekst lezen rustig krachtig traag snel laat de tekst niet de proloog op basis van de bevindingen van vraag 4 voorlezen 2 perso nages maart april 2001 nummer 4 30 jaargang w a